

Fluctuat, non mergitur: Bedřich Konařík



ŠEJVL, J.

Citace: Šejvl, J. (2017). Fluctuat, non mergitur: Bedřich Konařík. *Adiktologie*, 17(2), 173–176.

Narodil se dne 13. dubna 1878 v obci Halenkov nedaleko Vsetína. Obecnou školu vychodil v Halenkově a gymnázium vystudoval ve Valašském Meziříčí (1891–1899). Po maturitě odešel studovat – jako jeho bratr Augustin – bohosloveckou fakultu do Olomouce (1899–1903), po ukončení studií byl 5. července 1903 vysvěcen na kněze. Již během svého studia na bohoslovecké fakultě se stal aktivním přispěvatelem do katolicky orientovaných časopisů; od roku 1896 byl abonentem *Nového života* a od roku 1898 publikoval v orgánu *Katolické moderny Nový život*. Časopis redigoval P. Karel Dostál-Lutinov¹, který byl farářem v Novém Jičíně a se kterým pojilo Konaříka dlouholeté přátelství; seznámili se na I. sjezdu *Nového života* dne 20. srpna 1897 (Batůšek, 1991). Pravidelně od 29. června 1900 zasílal do redakce k posouzení ukázky svých rukopisů, od roku 1901 se již ve svých textech věnoval problematice alkoholu a alkoholismu².

P. Dostál-Lutinov vyjadřoval Konaříkovi svoji přízeň nejen v rámci studia, ale podporoval jej i jinak. Když byl jmenován farářem v Prostějově, vzal si Konaříka jako svého kaplana – „*mým jediným přáním je, být Vaším kaplanem, zda se uskuteční?*“ (Konařík, 1904). K přeložení Dostála do Prostějova skutečně došlo již v průběhu listopadu 1904 a dopisem ze dne 30. prosince 1904 se Konařík dotazoval, kdy se má v Prostějově hlásit; do té doby působil jako kooperátor ve Velkém Újezdě u Olomouce. Po celá léta velmi úzce spolupracoval jak se svým bratrem Augustinem³, kdy oba dva

měli velmi vyvinuté sociální citění a snahu/potřebu pomáhat druhým⁴.

Se svým bratrem Augustinem a dalšími spolupracovníky založili Křížový spolek (Katholisches Kreuzbündniss), jehož plný název byl: Křížový spolek pro zřízení a udržování léčebny pro alkoholiky. Po neúspěších se založením léčebny na Hané (zejm. v okolí Prostějova) a po neúspěšné žádosti o zemskou subvenci pro zřízení léčebny mu jeho bratr Augustin doporučil statek v Parmovicích ve Velkých Kunčicích. Na tomto místě ve Velkých Kunčicích (dnes Kunčicích pod Ondřejníkem) založil – opět se svým bratrem Augustinem a dalšími spolupracovníky – v roce 1909 první protialkoholní léčebnu na území Rakouska-Uherska (Popov, 2005, p. 237).

Od doby absolvování bohosloví do nástupu v léčebně ve Velkých Kunčicích Konařík často cestoval po evropských městech – Zittau, Plzeň (1905), Dresden, Hamburg, Stockholm⁵, Stettin, Breslau (1907), Praha (1908), Bruges, Nürnberg (1909).

Měl velmi kladný vztah k přírodě, zejména k Beskydám, což se projevilo nejen na volbě místa léčebny⁶, ale zejména ve využití všech možností přírody pro léčbu a rekonvalescenci pacientů. Stavební práce v Parmovicích byly zahájeny ve středu 11. května 1910 a léčebna byla uvedena do provozu rovněž ve středu, 27. prosince 1911 (Slavíková, 2016, p. 1). Od 1. října 1910 nastupuje dovolenou z duchovní služby, aby se mohl plně věnovat pracím spojeným s léčebnou. Tedy v pouhých 34 letech dosahuje naplnění svého cíle – nejen zřízení, ale i zprovoznění první protialkoholní léčebny

1/ P. Karel Dostál-Lutinov (22. září 1871–29. listopadu 1923) používal pseudonym Karel Skřivan; na faře v Prostějově byl farářem až do své smrti.

2/ První protialkoholní článek dokončuje 22. října 1901 (Konařík, 1901a).

3/ P. Augustin Konařík (1863–1929) studoval bohosloveckou fakultu v Olomouci a po vysvěcení na kněze působil mj. jako katecheta a následně farář ve Valašském Meziříčí, od roku 1904 jako farář ve Velkých Kunčicích a v roce 1919 v Liptále.

4/ Viz. např. dopis P. Augustina Konaříka ze dne 19. 3. 1908, kterým posíl o pomoc s obstaráním učitelského místa pro svého známého (Konařík, 1908).

5/ Zde se setkal s Alicí Masarykovou, se kterou si v protialkoholní myšlence rozuměl.

6/ Významným faktorem byla rovněž příznivá cena pozemku a nemovitosti.



P. Bedřich Konařík

na území Rakouska-Uherska. Dne 1. října 1910 Konařík odchází z fary v Prostějově do Velkých Kunčic. Na jaře 1911 si nechal natisknout pohlednice se zobrazením léčebny a textem: „Léčebna Křížového spolku Velké Kunčice pod Radhoštěm“, které rozesílal svým známým. Další pohlednici, na které je znázorněn muž na smetišti zamýšleně hledící na láhev rumu s textem: „Však páni pijí také ...tak dětinsky se vmlouvá lid, když jej varujeme před pivem a kořalkou. Pán na našem obrázku také pil, byl boháčem a jak to dopracoval svým pitím? Pozbyl své jmění, uvrhl rodinu do bída, a aby měl na kořalku, hledá na smetištích cennější odpadky, by je zpeněžil ... Nehleďte na „pány“, v jejich rozmarilostech jich nenásledujte! Zřekněte se kořalek, piva a podobných opojných nápojů. Vstupte do Křížového spolku ve Vel. Kunčicích pod Radhoštěm, rozšiřujte protipijácký časopis „OCHRANU LIDU“, podporujte dárky léčebný ústav pro nápravu pijáků zřízený Kříž. spolkem ve Vel. Kunčicích“ (Konařík, 1912), používal rovněž k propagaci léčebny.

V letech 1911 až 1914 vydával Ochrana lidu jako měsíčník Křížového spolku a jeho odborů. Měsíčník měl sloužit jako informační leták při přednáškách a Konařík spoléhal na to, že bude využit i kněžími k propagaci abstinence. Poslední číslo vyšlo 4. prosince 1914. Léčebna ukončila svoji činnost pravděpodobně v roce 1915. Následně vydával časopis Výchova lidu, se kterým nezaznamenal výraznější úspěch. Po celou dobu byl Konařík hlavní osobou odpovědnou za provoz léčebny. Po ukončení činnosti léčebny pobýval Konařík v Šenově u Nového Jičína u kaplana Václava Tylčera. Následně se vrátil k duchovní práci a byl kaplanem v Mošnově, Butovicích a Brumově.

V druhé polovině 1. světové války a po ní je vidět v Konaříkově životě i korespondenci určitá změna. V předválečné době a částečně v době války je zastáncem zásadní abstinence, ale z jeho projevu je patrná nejen silná víra v Boha, ale i respekt k církvi. V roce 1917 uvádí, že jej: „...zlobí nejasné a jalové stanovisko katol. listů k českým otázkám“ (Konařík, 1917). V roce 1919 píše z Brumova Dostálovi již ji-

nak: „...seženu-li ještě něco, vezmu s sebou do Prostějova na jaře. Škoda, že jste nenapsal na podzim. Nyní už to mají vychlastané“ (Konařík, 1919a). V červnu téhož roku zval Dostála k sobě na návštěvu: „...nebuďte otrokem své fary a zmizte na několik dní. To je život? Podíváme se na blízké hrady slovenské, salaše, do lesů, na pulčtinské skály. Do ohniska nefoukám, ale ani ho nehasím. Všecko je nevědomky zpracováno na schisma. ... Však ostatně nevede cesta ke Kristu jenom přes vrátka Říma. Jen si to přiznejte upřímně, že nejste římský katolík jako spousta jiných, třeba bychom se tomu bránili. Přijedte. V pondělí jsme tu tři bolševiky v potočku dobili“ (Konařík, 1919b). Konařík měl blíže nespecifikované problémy s církevními autoritami již během svého studia bohosloví – „...budu psát pod tím novým pseudo⁷ – jen prosím Vás nikomu za žádnou cenu nikomu, zvláště bratřovi, neprozrazujte, že něco píšu, byl bych na minutu vyhozen“ (Konařík, 1901b); v říjnu 1901 žádal Dostála, aby mu dopisy neadresoval do semináře: „...byla mi znova před krátkým časem vyjádřena nedůvěra, proč – nevím – proto, nezlobte se a vím, že je to pro Vás urážlivé a bolestné, ale nelze jinak – račte mi psát na adresu ...“ (Konařík, 1901a). V roce 1906 vydává spisek Dalila, kterým v církevních kruzích způsobil nevoli, a to nejen svým postojem k pokrytectví v běžném i církevním životě, ale i velmi silným sociálním citěním s chudými lidmi a náhledem na celibát katolických kněží. Velmi přátelský a důvěrný vztah mezi Konaříkem a Dostálem je zřejmý nejen z obsahu jejich konverzace, ale i z Konaříkova podpisu, kterým zakončoval každý dopis: „Váš (oddaný) Bedra“.

K osobnímu životu Konaříka nejsou k dispozici zásadní relevantní informace; v dalším dopise z roku 1919 gratuluje Dostálově sestře (posluhovačce) k narození synovce a neurčitě uvádí: „...z existence Vašeho synovce mám radost, jak ji může mít jenom člověk, jenž má v této věci zkušenosti“ a současně píše o sobě: „...už je mi zůstatí svobodným“ (Konařík, 1919c). Pracovně se vrací do Kunčic, kde vypomáhá svému bratřovi jako „provisor cum spes successionis“ a zvažuje, že by požádal o přidělení farnosti po bratřovi. Přes zimu dokončil knihu „Hospic u zlaté hvězdy“, ve které zúročil svoje zkušenosti z léčebny v Parmovicích. Jedná se o autobiografický román, ve kterém popisuje nejen těžkosti se zakládáním protialkoholní léčebny, ale i postoje lidí k alkoholikům a protialkoholním léčebnám, stejně jako těžkosti spojené s léčbou pacientů.

Dne 28. prosince 1921 odeslal Dostálovi velmi osobní dopis, ve kterém se zmínil „o nevděku“ a zároveň označoval, že: „...jsem se pořádně – po tradici katol. kněží – „neožnil“, vymstilo se mně trpce“ (Konařík, 1921); v tento čas odešel natrvalo do Prahy. S ohledem na problémy, které řešil, zvažoval dvě řešení: „...zaprosit Vás o kooper. místo, abychom zůstali do smrti společně, nebo jít do Prahy; pomě-

7/ Používal pseudonym Bedřich Bečvan, příp. Bedřich Konařík-Bečvan.

ry v našem kněžském táboře mě zhnusily – bezradnost, bezcharakternost, pitomost“ (Konařík, 1921). Rozhodl se pro odchod do Prahy a pro činnost v abstinenčním hnutí. V roce 1922 odešel z farnosti ve Velkých Kunčicích i formálně (byl penzionován) a plně se věnoval přípravě nového abstinenčního zařízení v Tuchlově⁸; jeho krize vztahu k církvi se ještě více prohloubila: „...mám-li dále pracovat pro katol. systém, který je přece jen nezdravý a nemožný“ (Konařík, 1922).

Rok 1923 byl pro Konaříka významným pracovním přelomem. Pracoval na protialkoholním referátu Ministerstva zdravotnictví a odpovídal za dokončovací práce v Tuchlově, aby protialkoholní léčebna mohla plnit svůj účel. S Doštěm stále udržoval písemnou konverzaci (ten téhož roku umírá), i když z obsahu je zřejmé, že postrádá dřívější vřelost a komunikace se spíše formalizovala. Zajistil vydání pohlednice s vyobrazením třech typů lidských jater nad sebou: i) normální játra nepijáka, ii) ztučnělá játra pijáka a iii) svařštěná játra pijáka (cirrhosa), na kterých komunikuje se svými známými.

V roce 1928 vydává sbírku Ex libris – autorsky se na 10 knižních značkách podíleli: Adámek (3), Duša (1), Hrabal (2), Konůpek (1), Němec (1) a Vaňáč (2). Sbírkou byla svázána a Konařík ji svým jménem věnoval: „Členům Spolku českých bibliofilů na památku čtvrtého bibliofilského večera 3. listopadu 1928 věnuje Bedřich Konařík“ (Konařík, 1928).

Ve třicátých letech byl členem Družiny literární a umělecké v Olomouci. Od druhé poloviny třicátých let až do své smrti komunikuje zejména s prof. Oldřichem Svozillem, členem Družiny. Až do uzavření Sanatoria Tuchlov pobývá tam, i když zázemí (a to včetně své knihovny) má v Praze. V roce 1938 je Sanatorium v Tuchlově uzavřeno a Konařík se vrátil do Prahy (přestěhoval se na adresu U Páté baterie 30, Břevnov). Uzavření Tuchlova se pravděpodobně neobešlo bez problémů, neboť Konařík jej v jednom ze svých dopisů popisuje jako „útěk“ a v dopise Svozilovi z 20. září 1939 uvádí, že: „...zbytek nákladu mně totiž v T. byl spálen“ (Konařík, 1939).

Kdy se Konařík přesně oženil, není z jeho korespondence zřejmé, ale Svozilovi píše: „Kdybych mohl udat aspoň ty věci o sv. Hildegardě – co mám v rukopise, ale kdo to vezme od ženatého pátera?“ Z korespondence není jasné, zda se Konařík v závěru života cítil ublížený svým okolím, nebo zda jej skutečně stíhala nepřítel osudu. Každopádně Svozilovi vyčítá, že: „...moc místa mi nevěnujete – abyste neměli oplétání s čtenáři a vrchností duchovní“ (Konařík, 1938). Konaříkova manželka se jmenovala Ema Hellmannová, a dne 14. ledna 1925 se jim narodil syn Radim.

Konařík byl publikačně velmi činný. Je autorem Bibliografického přehledu české protialkoholní literatury (1940), Antonín Runi: Studie, Dipsomanie, Judita: kresby z východní Moravy (1917), Emča detektiv, Dalila (1906), O vý-

chově rodinné, Co soudí myslitelé o pijáctví, Dva světy, Nedobry: kresby z Valašska (1919), Román dvou rodin (www.baila.net, 2017). Napsal na svoji dobu vysoce přínosnou publikaci: Léčení alkoholismu u nás a v cizině. Je také autorem divadelní her Marnost nad marnost a Legenda (1923). Svě zkušenosti z provozování léčebny ve Velkých Kunčicích zpracoval do románu Hospic u zlaté hvězdy (1922), a dále napsal novelu Sestry smrti (1937).

S Milošem Kašíkem spolupracoval na tvorbě dialektologického Valašského slovníku a jeho blízkým spolupracovníkem byl i malíř Ferdiš Duša, který ilustroval jeho knihu Nedobry a pomáhal mu i v terapeutických dílnách (www.mvk.cz).

Konařík se díky svým jazykovým znalostem věnoval i překladatelské činnosti. Přátelil se s MUDr. Františkem Tichým, lékařem z Lysé nad Labem, který disponoval velmi rozsáhlou knihovnou Napoleonica: „Mezi českými napoleonskými tisky nacházíme i knihy z katolicky orientovaného prostředí. Josef Florian přeložil a vydal ve Vyškově roku 1918 esej Léona Bloye Duše Napoleonova a Bedřich Konařík, autor knihy Kardinál Bayane a Napoleon, vydané u Ladislava Kuncíře v Praze 1935, napsal do exempláře patřícího dr. Tichému své osobní věnování“ (Antonín, 2015, p. 35).

Dopisem z prosince 1943 si Svozilovi stěžoval na zdravotní obtíže, včetně záchvatů. Zároveň uvedl, že s ohledem na svoji nemoc může zemřít kdykoli, ale v takovém případě je připraven i duchovně, neboť se smířil s církví (Konařík, 1943). Bedřich Konařík zemřel v Praze po krátké nemoci v úterý dne 22. února 1944. Pohřeb se konal v pondělí 28. února 1944 v 17 hodin v krematoriu hl. m. Prahy.

Do současné doby je připomínán, zejména v městech jeho působení (Šenov, Prostějov, Kunčice pod Ondřejníkem, Valašské Meziříčí a další), jako významná osobnost Valašska. Život Bedřicha Konaříka byl velmi hektický. S ohledem na své profesní a literární zaměření, kdy se velmi často věnoval duchovním a sociálním otázkám, se stále ve svých publikacích střetával s cenzurou. Jak vyplývá z dochované korespondence z let 1898 až 1943, rovněž celý život řešil velmi složitou finanční otázku, a to nejen osobní, ale i ve vztahu k léčebnému zařízení. Podařilo se mu i přes nepřítel společnosti, která nebyla nakloněna protialkoholním postojům, vybudovat funkční léčebné zařízení, a to bez jakéhokoli příspěví státní správy. Jeho snažení přerušila 1. světová válka, což znamenalo nejen ukončení provozu léčebny v Kunčicích, ale i návrat ke katolické duchovní správě. S tou měl po celý svůj život nedorozumění, která vyvolal již zmiňovanou proticelibátní Dalilou a jejichž vyvrcholením bylo ukončení kněžské služby a svatba. Teprve před sklonkem svého života se s církví usmířil. Ani jeho další aktivity nebyly snadné – i přes velmi úspěšné období při řízení Sanatoria v Tuchlově bylo jeho působení opět ukončeno cizím zásahem. Svým přístupem k léčbě závislosti na alkoholu a léčebným, sociálním a lidským přístupem k nemocným

8/ Přesná adresa léčebny byla: Zámek Tuchlov v Křemýži u Teplíc-Šanova.

závislým připravil tolik potřebný prostor pro své následovníky. Je nepochybné, že právě díky němu měl Skála z čeho čerpat a na koho navazovat.

Fluctuat, non mergitur, což bylo heslem časopisu Nový Život, rozhodně platí i pro život Bedřicha Konaříka.

Autor děkuje JUDr. Oldřichu Benešovi za pomoc při mapování života jeho prastrýce, p. Bedřicha Konaříka.

Článek byl podpořen institucionálním programem podpory Progres č. Q06/LF1.

Mgr. Jaroslav Šejvl
Klinika adiktologie, 1. lékařská fakulta,
Univerzita Karlova
a Všeobecná fakultní nemocnice v Praze
e-mail: Jaroslav.sejvl@lf1.cuni.cz

LITERATURA

- Antonín, L. (2015). Knihovna MUDr. Františka Tichého. *Sborník Národního muzea v Praze (60)*, 3–4, pp. 35–42.
- Batůšek, S. (1991). *Rukopis o P. Karlu Dostálovi-Lutinovi – Na prostějovské faře*. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc. Inv. č. 148. Čís. kart.: 8.
- Konařík, A. (1908). *Dopis P. Karlu Dostálovi-Lutinovi ze dne 19. března*. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc. Inv. č. 343, 344, 345. Čís. kart.: 7.
- Konařík, B. (1901a). *Dopis P. Karlu Dostálovi-Lutinovi ze dne 22. října*. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc. Inv. č. 343, 344, 345. Čís. kart.: 7.
- Konařík, B. (1901b). *Dopis P. Karlu Dostálovi-Lutinovi z října (n.d.)*. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc. Inv. č. 343, 344, 345. Čís. kart.: 7.
- Konařík, B. (1904). *Dopis P. Karlu Dostálovi-Lutinovi ze dne 6. září*. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc. Inv. č. 343, 344, 345. Čís. kart.: 7.
- Konařík, B. (1912). *Pohlednice P. Lad. Zamykalovi (n.d.)*. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc. Inv. č. 61. Čís. kart.: 2.
- Konařík, B. (1917). *Dopis P. Lad. Zamykalovi (července, n.d.)*. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc. Inv. č. 61. Čís. kart.: 2.
- Konařík, B. (1919a). *Dopis P. Karlu Dostálovi-Lutinovi ze dne 22. března*. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc. Inv. č. 343, 344, 345. Čís. kart.: 7.
- Konařík, B. (1919b). *Dopis P. Karlu Dostálovi-Lutinovi z června (n.d.)*. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc. Inv. č. 343, 344, 345. Čís. kart.: 7.
- Konařík, B. (1919c). *Dopis P. Karlu Dostálovi-Lutinovi z 1. listopadu*. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc. Inv. č. 343, 344, 345. Čís. kart.: 7.
- Konařík, B. (1921). *Dopis P. Karlu Dostálovi-Lutinovi z 28. prosince*. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc. Inv. č. 343, 344, 345. Čís. kart.: 7.
- Konařík, B. (1922). *Dopis P. Karlu Dostálovi-Lutinovi z 19. června*. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc. Inv. č. 343, 344, 345. Čís. kart.: 7.
- Konařík, B. (1928). *Deset knižních značek pro Bedřicha Konaříka*. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc. Inv. č. 63. Čís. kart.: 3.
- Konařík, B. (1938). *Dopis Oldřichu Svozilovi z 27. dubna*. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc. Inv. č. 63. Čís. kart.: 3.
- Konařík, B. (1939). *Dopis Oldřichu Svozilovi z 20. září*. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc. Inv. č. 63. Čís. kart.: 3.
- Konařík, B. (1943). *Dopis Oldřichu Svozilovi z 14. prosince*. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc. Inv. č. 63. Čís. kart.: 3.
- Popov, P. (2005). Z historie léčby alkoholismu v českých zemích. *Adiktologie (5)*, 2S, 234–241.
- Slavíková, S. (2016, únor). O lidech v Beskydech. *Oběžník města Šenova*. Šenov: Městský úřad.
- n.n. [on-line] [2017 – 03 – 16] Dostupné z [www: http://baila.net/autor/224339255/bedrich-konarik-becvan?page=2](http://baila.net/autor/224339255/bedrich-konarik-becvan?page=2).
- n.n. [on-line] 2016 [2017 – 03 – 16] Dostupné z <http://www.mvk.cz/knihovna/vsetin/regionalni-osobnosti-karta/?componentID=10221&Stitky=spisovatel%E9&Prijmeni=&MistoNarozeni=&RokNarozeni=187&MesicNarozeni=&MistoUmrsti=&RokUmrsti=>.